

Kas traditsioonid jäävad?

Maiu Küngas

Tänane olukord tõstatab üles palju küsimusi ja arvamusi meie kultuurisündmuste traditsioonide jätkumise ning väljendusvormide üle. Teema - Eesti kultuuri määratlemine ajas - ei ole ainult ajakirjandusliku vaidluste alge, vaid ka poliitiliselt olulise aspektiga. Kuivõrd Eesti Põhiseadus sätestab, et igal inimesel on õigus eneseteostusele ja kõik on valikutes vabad, siis praeguse eriolukorra raamides on need väljendid saanud täielikult uued tähendused. Suureks väljakutseks on loomeinimeste oskuste esitlusteks väljundite leidmine ja ka otseselt ellujäämine antud situatsioonis. Näitleja, laulja ja tantsija töökoht asub laval, aga kui sellele on eesriie pikaks ajaks ette tõmmatud ja puudub teadmine, millal need avaneda taas võiksid või kui kiiresti leiab taas publik tee saalidesse, toob see kaasa teadmatuse ning pole võimalust seada ühtegi konkreetset eesmärki.

Õeldakse ju ikka, et inimene vajab tsirkust ja leiba. Seda viimast jätkub meil ja saab ka ise juurde küpsetada. Aga meelelahutust me saame tarbijatena vastu võtta. Kui kaua suudab inimene olla ilma esitluskunstide elava iluta? Täites aega alternatiivtegevustega ja otsides väiksemaidki võimalusi end kultuuriliselt harida. Kas jätkuvad kultuurilised traditsioonid, kui need on pausile pandud? Nendele küsimustele vastust ei saa praegu anda tõenäoliselt parimad analüütikudki, sest see kõik sõltub olukorrast riigis, indiviididest ja harjumustest ning tõekspidamistest.

Olles ise olnud ühe aastasade pikkuse traditsiooni taasalgataja ja ellukutsuja, taban ma ikka ja jälle end mõtisklemas selle jätkuvõimelisuse üle. Kultuuritraditsioonid ei püsi ning ei kesta iseeneselikult, neid tuleb elus hoida, arendada ja vaimse pärandiga toita.

Kultuuriminister Tõnis Lukase sõnul saavad teatrid ja kinod taasavamist planeerida sellel aastal alles sügishooaega. Valitsuse otsuse järgi avalikke üritusi Eestis mais ja juunis ei toimu ning kuni suve lõpuni ei ole lubatud korraldada riigis ka suurüritusi. Eesti kultuuri säilitamist nimetatakse Eesti riigi ühe peamise eesmärgina, kuid praegustes poliitilistes aruteludes ei kajastu see teema kaugeltki mitte võrdselt hariduse, majanduse ja sotsiaalsfääri kõrval. Sellest vaikivast olekust võiks ju arvata, et kõik on korras ja riigipoolseid erilahendusi leida pole vaja. Tegelikuses on aga kuluuriasutused ja -korraldajad jäänud teenimatult vähese tähelepanuga. Olukord ei ole omane ainult eriolukorrale.

Traditsiooniliste sündmuste järjepidevus ja põhimõte seisneb faktis, et selle lõppedes on teada, millal toimub järgnev. Kui sellist kokkulepet ei ole võimalik sõlmida ja osalejatele edastatakse info, et sündmus on edasi lükatud määramata ajaks, tekitab see kõhklusi ja ebamäärasuse tunnet ning ka vähendab usku traditsiooni jätkumisse. Kas meil on võimalik tänasel päeval kodanikuna seda olukorda muuta? Jah, kui meis püsib piisav tahe ja soov jätkata sealt, kus pooleli jäi. Võib-olla hoopis uutel tingimustel ja teistes suurusjärgudes, kuid siiski jätkata. Eesti Teaduste Akadeemia president Tarmo Soomere on hiljuti öelnud: „Julgete lahenduste kõrval viib maailma edasi vajadus midagi teha“. Selles lauses peitub lahenduste võti ning annab teadmise ja kindlustunde, et me siiski läheme edasi.

Kultuur on see, mis annab võimaluse kollektiivse tähenduslikkuse ja ühiste kehtivate tähenduste loomiseks. See tähendab, et kultuur on elamise võimalus ja seda sõna otses tähenduses. Kultuuris tekivad ühised väärtused, eeskujud, uskumused, teadmised ja ka ideaalid, mis teevad võimalikuks ühise identiteedi ja kollektiivse kujunemise. Kultuur on vahend, mis loob ühiselt kehtivate tähenduste maailma ja tekitab eristuse elu vahetusse kulgemisse.

Olukorrast tingituna loome me uusi tähendusi ja süvenenult keskendume reflekteerimisele, mille kaudu tekitada uut energiat ebahariliku elamisviisi talumiseks, selles harjumiseks ja ka õnnetunde loomiseks. Kas jõuame läbi piiritluse ja autonoomsuse tõeni, et kultuuri ja selle traditsioonide jätkumine sõltub meie tahtejõust ning iga kodaniku individuaalsetest otsustest, mitte riigi poliitilistest suunitlustest? Kui meie tahame, et nii on ja jääb, siis jääbki. Püsima ja kestma kõik, mis inimressurside jõul ning austusest ja lugupidamisest oma rahva kultuuri vastu aastakümnete jooksul loodud.

Põnevusega jään ootama filmirežissööri Jaak Kilmi Eesti Filmi Instituudi konkursil valituks osutunud lühifilmiprojekti koroonakarantiini tõttu tekkinud kummalisest olukorrast. Sama suure huviga ootan loojate loomingut, mis kord paisu tagant puhkeda võib.

Esimesest laulust, mida kuuleme taas avalikul kontserdil elavas esituses, saab tõenäoliselt üks ilus ja meid kõiki ühendav vabaduse laul. Meie traditsioonid kestavad meis endis.